

Max Minsky och jag

En filmhandledning från Svenska filminstitutet

Rek för åk 4 – 6

Trettonåriga Nelly Edelmeister har huvudet bland stjärnorna och fötterna på jorden. Som blivande vetenskapskvinna är hon skeptisk till att genomgå den bat mitzva hennes mamma tjarar om. Hon vill hellre försöka ta sig in i skollaget i basket och därmed få chansen att möta astronomiälskaren, prinsen av Luxemburg. **Max Minsky och jag** är en charmig och varm coming of age-film om att veta vad en vill och genomdriva sina föresatser. Med visuell fantasi fångar den tonårens längtan efter en egen plats i tillvaron, och ett eget universum där man kan vara sig själv.

Handling

Nelly Sue Edelmeister är tretton år, bor i Berlin och är besatt av rymden, galaxerna och universums alla outgrundliga mysterier. Hennes pappa är musiker och arbetar sena kvällar. Mamman som är av judiskt ursprung och uppvuxen i New York försöker slita Nelly från hennes astronomiska grubblerier genom att enträget engagera henne i den stundande bat mitzvan. Nelly ser sig inte som det minsta religiös och går högst motvilligt på de förberedande lektionerna i hebreiska och torahläsning under ledning av den stränge Kasarov.

I skolan betraktas Nelly som något av en nörd. Särskilt av ärkefienten Yvonne. Inte minst blir hon retad för sina fåfängliga drömmar om att en dag möta prins Edouard av Luxemburg. En rymdtokig sjuttonåring som Nelly läst om på nätet, och ser som sin själsfrände. Och som hon varje kväll vänder sig till i sin dagbok.

När det ska utlysas två platser till skolans flickbasketlag inför en turnering i Luxemburg under värdskap av just prins Edouard blir Nelly besatt av idén att lära sig spela. Men hur? Idrott är hennes sämsta ämne och bollsinnat verkar vara hennes minst utvecklade.

Av en händelse möter hon Max Minsky. Sonen till ägarinnan av restaurangen där hennes pappa spelar med sitt band på kvällarna. Hon har sett att han är en hejare på basket. Men har samtidigt förstått att han har svårigheter i skolan och hon erbjuder, efter att ha visat sina toppbetyg för hans mamma, att undervisa honom mot betalning. Mamman accepterar förslaget medan Nelly sedan drar upplägget vidare genom att be Max att ge henne basketlektioner. I gengäld lovar hon honom både betalt och att hon ska göra hans hemläxor och skolrapporter.

Nelly håller tyst om sin basketträning inför mamman. Och den går inledningsvis inte något vidare. Men hon anförtror sin judiska mormors syster Risa och hennes väninnor på ålderdomshemmet att hon vill åka på den där turneringen. Risa är pragmatisk angående bat mitzvah men knäpar på en klänning till Nelly för den stora dagen samtidigt som hon förstår Nellys ambivalens.

Snart får mamman reda på att Nelly uteblivit från flera av torahklasserna, varit sen till de övriga och dessutom suttit och läst andra böcker under lektionerna. Kasarov tappar tålamodet och stänger av henne från undervisningen. Nelly deklarerar till sin mammas besvikelse att hon väljer basketträningen framför bat mitzva.

I ur och skur tragglar Max dribblingar och kast med Nelly. Hon utvecklas och deras relation fördjupas men en ny kris uppstår då Nellys mor inser att pappan har en affär med Max mamma. Max har vetat om det hela men detta påverkar ändå inte barnens vänskap. Nellys pappa flyttar ut men de kommer överens om att Nelly ska bo med honom medan mamman åker hem till sitt älskade New York en tid.

Just före basketlagsuttagningen blir deras hemlighet med läxupplägget avslöjat. De blir bägge inkallade till rektorn och slåss om att ta på sig skulden. Max blir kvar medan Nelly kan gå till uttagningen och mot alla odds, lyckas hon bli en av de utvalda. Samtidigt avslöjar Yvonne att Nellys nyupptäckta intresse för basket bara hänger ihop med att hon ska få träffa prinsen i Luxemburg.

Max är nu både sårad av det han fått veta om Nelly och ledsen över hur förhållandet till hans mamma blivit allt mer komplicerat. Så när hans pappa inte heller verkar vilja ha honom hos sig i München som planerat, flyr han iväg till sitt underjordiska gömställe som han hittills bara har visat för Nelly.

Hans mamma är i upplösning och kallar på polis. Men när Max självmant kommer fram hotar hon honom med internatskola. Nelly tar honom i försvar och får mamman att ändra sig. Turneringen blir av men Nelly missar mötet med prinsen och laget vinner inte. Men allt det där känns inte lika väsentligt längre.

Efter ett samtal med tant Risa ser Nelly plötsligt vitsen med bat mitzva. Och betraktar religionen snarare som ett sökande efter svar. Ungefär som hennes forskande. Till hennes mammas stolthet sjunger hon så sina verser i synagogan på sin bat mitzva. Under den efterföl-

jande festen smiter dock hon ut tillsammans med Max bort till basketplanen. Efter några kast lägger de sig ner på marken och betraktar natthimlen och kontemplerar kring ljusets hastighet, svarta hål, varför man finns och tusen andra frågor.

Tro – gemenskap, kultur och tvistefråga

Jag tror på vetenskapen! Nelly presenterar sig som blivande astronom och vetenskapskvinna. Så att Gud skapade världen, Adam & Eva, eller religion överhuvudtaget är henne fullständigt främmande. En av filmens grundkonflikter är den angående Nellys stundande bat mitzva. Medan mamman ser den som en stor rolig fest, där Nelly får presenter och pengar ser Nelly det som en onödigt överdådig tillställning. Rent av ett hyckleri eftersom varken hon eller mamman är religiösa. Mamman betonar hur viktig hennes egen bat mitzva var för henne. Att den handlade om att uppgå i den judiska gemenskapen. Tant Risa talar också om att 'komma hem', hitta en plats där Nelly kan känna sig hemma.

- Hur reagerar mamman inför Nellys motvilja att genomgå bat mitzva? Vilka är hennes argument för att dottern ska genomföra den? Varför är det så viktigt för henne tror ni? Kan ni förstå dem och hennes besvikelse när Nelly väljer att spela basket istället? Hur ser Nellys motargument ut för att inte ha sin bat mitzva?

- Nellys lärare i hebreiska är sträng och förmanar att det är en helig plikt att lära sig läsa torah och ett påbud att genomgå bat mitzva. Hur tänker ni kring ordet plikt och religion?

- Har Nelly en skyldighet mot sin mamma, sin släkt och sin kulturella historia?

- Vilken roll tycker ni att föräldrar ska ha när det gäller religion och tro? Ska barn själv avgöra om de vill genomgå bat mitzva, konfirmeras eller andra religiösa riter?

”Judendomens essens handlar inte om Gud, utan om att agera som om det fanns en.” Tant Risa, som knäpar på en bat mitzva-klänning till Nelly, och hennes färgstarka väninnor på ålderdomshemmet är inte så rigorösa. De ger Nelly en erotisk novell och skickar med henne en ärtig bh när hon ska iväg på turneringen. Givetvis håller de också på de judiska traditionerna men försöker se det hela ur Nellys perspektiv. Risa lyckas till och med se en likhet mellan bat mitzva och basketspelande.

- På vilket sätt blir de tre väninnorna en humoristisk motpol i konflikten?

Tant Risa menar att Första Mosebok inte förklarar universums uppkomst utan snarare visar en vördnad inför undret och vår själva existens. För Nelly blir det en vändpunkt.

- Vad tror ni Risa menar med det och vad tror ni Nelly tar fasta på i det? På vilket sätt tror ni att Nelly kommer delta i den judiska gemenskapen i fortsättningen?

Nellys mormor flydde nazismen och hamnade i USA där Nellys mamma sedan växte upp. Den judiska kulturen med sin specifika historia av förföljelse har givetvis skapat en särskild gemenskap. Även idag förekommer hot och i filmen ser vi att synagogan har beväpnade vakter och metalldetektorer för de inpasserande.

- På vilket sätt kan den judiska historien vara en faktor för att skapa gemenskap? Vad kan en religiös församling och de ritualer man

Foto: Biografcentralen

bedriver i synagogan, kyrkan, moskén, eller templet ha för sammanhållande effekt för människor? Finns det något i detta som också kan splittra gruppen?

Religion och kultur tangerar ofta varandra. Var går egentligen gränserna? Sverige beskrivs ofta som sekulariserat. Samtidigt firar många människor fortfarande kristna högtider som jul och påsk, döper sina barn och gifter sig i kyrkan med eller utan religiösa inslag. I andra religioner finns också olika grader av religiös aktivitet där vissa lever ett religiöst liv medan andra följer traditioner utan att vara troende. Konfirmationen som bara någon generation tillbaka var självklar i Sverige är inte det idag.

- Hur tänker ni kring religionens roll i en mer kulturell och traditionell bemärkelse? Kan man tillhöra kulturen men inte vara religiös som ni ser det? Om inte varför?
- Ta gärna reda på mer om vad filmens återkommande begrepp som torah och bat mitzva, både den för pojkar och flickor, betyder.
- Har ni själva en religionstillhörighet? Beskriv isåfall vad den tillhörigheten betyder för er.
- Om ni inte känner en religionstillhörighet, finns det då något annat sammanhang där ni känner en stark gemenskap i relation till en grupp? Kanske finns det andra riter som bidrar till en känsla av gemenskap?

Fantasi och verklighet i enat universum

I filmens inledning befinner sig Nelly uppflugen som på kupolen av ett rymdobservatorium. Runt henne rymden och planeter. Plötsligt väcks hon av mamman som skriker att hon ska vakna. Hon glider ner längs taket, dunsar ner i sin säng som står på en gräsmatta, fjäderdun svävar och en fjäder singlar ner och faller på hennes kudde där hon slutligen ligger i sitt sovrum. Om inte ljuden från trafiken utanför på gatan tagit oss till verkligheten så gör den skränande väckarklockan det definitivt.

På det här sättet arbetar filmen gränsöverskridande på olika plan av verklighet och drömmar.

- Fundera över hur filmen växlar mellan de olika dimensionerna av dröm och verklighet. När drar Nellys tankar iväg och hur gestaltas hennes flykt från den krassa vardagen.
- Max har skapat sitt eget universum i sitt hemliga källarrum. En förening av futuristisk betong och snårig djungel. På vilket sätt blir det en motsvarighet till Nellys längtan ut i rymden. Vad tror ni att deras tillflyktsorter fyller för funktion i deras tillvaro? Om ni skulle ha en värld att fly till, hur skulle den se ut? Rita bilder av er drömmiljö, drömvärld eller det perfekta gömstället.

Filmen använder också sig flitigt av en slags förskjuten tidsuppfattning. Vissa saker speedas upp och andra sker i slowmotion. Kameran gör snabba in- eller utzoomningar, Ljud och extrema närbilder förstärker en lite förvrängd verklighet. Medan tankebubblor med text eller bilder förstärker känslan av en surrealistisk, nästan serietecknad värld.

- Max Mindy och jag är en historia förankrad i en högst påtaglig verklighet för Nelly och de som omger henne. Men filmen integrerar också de fantasifulla, magiska och lätt skissartade greppen på ett nästan obemärkt sätt. Hur tycker ni att det fungerar? Känns det fantastiska som en naturlig del av berättandet? Eller upplever ni att stilbrotten inverkar negativt på det realistiska?

Livets teori och praktik

Nelly vet hur fort jorden snurrar runt sin egen axel, med vilken hastighet den kretsar kring solen. Men Och hon drömmer om att en dag kunna lösa fler av universums mysterier. Hon säger sig inte ha tid för vänner eller hobbyer. Och hon befinner sig nästan som i en egen galax, med näsan i vetenskapsböckerna. Det verkliga livet gör sig dock påmint när hon bestämmer sig för att söka till basketlaget. Men det blir inte drömprinsen Edouard utan mötet med den två år äldre Max Minsky som blir avgörande för att Nelly skall upptäcka andra sidor

Foto: Biografcentralen

av livet, uppleva nära vänskap (kanske kärlek?), och inte bara vara en betraktare och utforskare av den på avstånd.

Tjejerna i skolan mobbar Nelly för att hon saknar koordination. En viktig egenskap för basket. Nelly själv erkänner att hon har svårt att förstå hur det är möjligt att synkronisera munarna när en ska kyssas. Och hon betraktar med skepsis Yvonne som ständigt hånglar med någon ny kille. Efter att ha mött Max händer något med Nelly och hon börjar läsa de tre tanternas erotiska roman med ett nytt intresse.

- När hon först får boken slänger hon den instinktivt i papperskor-gen. Men sedan börjar hon läsa så smått. Fundera över hur Nelly börjar upptäcka sig själv, sitt utseende, romantik och sitt känsloliv. När i filmen börjar hon och Max betrakta varandra på ett djupare sätt än som bara kompisar?

- Max säger att han känner basketen i kroppen. Instinktivt. Men för att nå Nelly och hennes teoretiska tänkande börjar han beskriva spelet i termer av 'göra åttor' i golvet, stå i 45 graders vinkel, eller hålla armen i 90 grader. Fundera över hur han genom att använda fysikaliska lagar hittar ett språk som når Nelly och får henne att förstå spelet i praktiken? Har ni själva en hobby eller ett intresse som ni tar hjälp för att bättre förstå andra saker?

- När vi möter nya personer kan vi inte alltid anta att vi kommer förstå varandra ohindrat. Har det hänt att ni träffat någon som det varit svårt att kommunicera med? Vad gjorde ni isåfall för att förenkla er kommunikation?

- Båda ungdomarna får erfara hur livet förändras när deras föräldrar separerar. Hur tacklar de situationen? Hur löser respektive familj sina problem?

- Max och Nelly är väldigt olika och deras vänskap inleds lite kärvt och affärsmässigt. Hur skulle ni beskriva deras personligheter? Vilka är deras starka respektive svaga sidor? Hur kompletterar de varandra? Vad lär de av varandra?

- Varje kväll skriver Nelly till "Prinsen" i sin dagbok. Hur förändras hennes inställning till drömmen om honom? Vad tror ni att hon skriver i sin dagbok när Max får en stor plats i hennes liv?

- Att man vi kan lära sig allt om man vi verkligen vill är Nellys övertygelse. Själv visar hon att det går. Men hon ser också att Max har potential att genomföra det han föresatt sig. Hur skiljer sig Nellys mammas sätt att förhålla sig till sin tonåring mot Max mamma? Vilken roll spelar de vuxna i filmen och hur agerar de i förhållande till sina barn?

- Bat mitvza handlar förutom den religiösa aspekten om att övergå från barn till vuxen. Hur tycker ni att Nelly växer och mognar under berättelsens gång?

- Max avslutar med ett citat av Albert Einstein: 'Man måste inte förstå världen, bara finna sin plats i den'. Vad tänker ni att det betyder och hur tycker ni att en finner sin plats?

Tips på fördjupning

TV:

Israels tyska barn (Tom Pauer, 2013)

Född och uppvuxen i Israel med en tysk, kristen mamma och en judisk pappa bär filmaren Tom Pauer på en identitetskonflikt. Efter många år i Tyskland återvänder hon till Israel med sina barn. Om rötter, tolerans och tre generationers kamp för att hitta sin tillhörighet och identitet. Finns på UR: <http://www.ur.se/Produkter/181338-Israels-tyska-barn>

Bland kippor på kollo (UR 2013)

Dokumentär om ett judiskt sommarkollo som anordnas varje sommar. Vi möter fem av ledarna som jobbar på kollo. De berättar om hur det är att vara judisk i Sverige, hur det judiska finns i deras liv och deras funderingar om utsatthet och om Israel. Finns på UR: <http://urplay.se/Produkter/186829-Valja-vag-Bland-kippor-pa-kollo>

Filmtips:

I rymden finns inga känslor (Sverige, Andreas Öhman 2010)

När cirklarna i Simons schemalagda liv en dag rubbas försöker han ställa allt till rätta på det enda sätt han vet. Filmhandledning finns.

The Liverpool goalie (Norge, Arild Andresen, 2011)

Tolvårige Jo är en misslyckad fotbollsspelare med vild fantasi. I skolan är det inte helt enkelt. En dag börjar Mari i hans klass och ljuv musik uppstår i Jos öron. Mari är inte ett dugg intresserad. Men det visar sig att de har något gemensamt. Filmhandledning finns.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Max Minsky und ich, Tyskland, 2007

Regi – Anne Justice

Manus – Holly-Jane Rahlens

Producent – Maria Köpf

Medverkande:

Nelly Sue Edelmeister – Zoe Moore

Max Minsky – Emil Reinke

Lucy Bloom Edelmeister – Adriana Altaras

Benny Edelmeister – Jan Josef Liefers

Risa Ginsberg – Monica Bleibtreu

Melissa Minsky – Susanna Simon

Tekniska uppgifter:

Längd – 94 minuter

Censur – ej granskad

Distribution

Biografcentralen

08-515 140 30, info@biografcentralen.se

www.biografcentralen.se

Redaktion

Text – Louise Lagerström

Redaktör – Kaly Halkawt

Svenska Filminstitutet, Augusti 2015

Kontakt

filmiskolan@sfi.se

www.sfi.se/filmiskolan

Observera

Svenska Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via länken www.sfi.se/filmdistribution kan ni lära er mer om hur man hittar och bokar film.